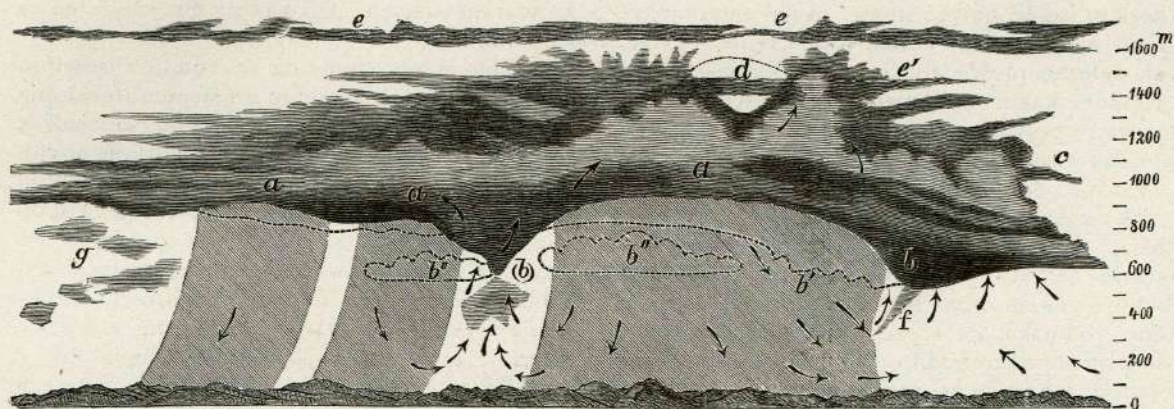

namreč stvarjajo elektriko v veliki množini za razsvetljava po mestih. Ker pošiljajo ti stroji elektriko na vse strani mesta po zato prirejenih žicah, zato je treba tudi te žice zavarovati, da bi jim strela ne škodovala.

Strelovod je jako koristen; toda ako se pri delovanju ne oziramo na vse, kar smo omenili, more tudi biti jako nevaren; že mnogokrat je užgala strela poslopje, na katerem strelovod ni bil dobro napravljen.

Podolgasti prerez viharnega oblaka po Köppen-u.

a—*a* plasteni enakomerni del; *b*—(*b*) temni viseči svitki; *c* kôpasti del ob robu, *d* čopasti vrhovi; *e* mrežasti vrhni oblak; *f*, *g* kosci oblaka. Pušice kažejo smer, kamor se zrak vzdiguje in ploha lije.

Sv. Duh na Ostrem vrhu, ob slovensko-nemški jezikovni meji štajerski.

(Spisal F. S. Šegula.)

Prijaznega čitatelja vabim na Štajersko, da si tukaj ogleda miren in prijeten kotic lepe naše slovenske domovine.

Na apnemem pogorju, ki se ob levem bregu šumeče Drave razteza od Maribora do koroške meje, — na Kozjaku, po nemško „Posruck“, — blišči se ti nekako v sredini, kakor venec cele okolice, nasproti bela cerkvica sv. Duha, ter milo zre z Ostrega vrha (Nemec je prestavil — „Oster-berg“), 1000 m visokega, tje doli v dolinski mir. Tu je meja sekovske in labodske škofije, meja tudi jezikovna med Nemci in Slovenci, in sicer takó, da je župnija sv. Duha še čisto slovenska, spada pa pod sekovsko škofijo.

„Krasen razgled!“ vzklikne tu gori marsikateri turist. A tudi pobožni romar, ko prisope na hrib, sname pokrivalo, obriše z ruto potno čelo in gleda in se čudi, kako lep je svet. Iz daljne Švicarske je prišel lani imeniten turist; kar navdušen je bil: „To je krasna panorama!“ „Na svidenje še jedenkrat tu!“ vzkliknil je odhajajoč. Pa tudi turistom iz bližnjega Maribora (pet ur hodá) se s kukavico vzbudi hrepenenje po hribih sv. Duha, in nobeno leto ne izostanejo.

Oglejva si torej natančneje ta razgled! Glej na sever, kako lepa je ta podoba! Kakor or-

jaški zemljevid leži cela srednja štajerska dežela pred teboj; zdi se ti, da bi kar zaklical v kraje, po deset ur oddaljene. Na zapadu omejujejo ta zemljevid koroške planine z Golovcem (Koralpe), na severu judenburško pogorje, Žakelj (Schöckl) pri Gradcu in od todi tje do Hartberga se raztezajoči „Mons Cetius“ (Zetzberge), na vzhodni strani pa je širna ogerska ravan. In v tem zemljevidu gledaš dve mesti (Gradec in Radgono), osem trgov, najst gradov (med njimi Hollenegg, Wildon¹⁾, Riegersburg), dvainštirideset cerkvá župnih in podružnic, po sredi cele te slike pa se vije kakor sreberni trak počasna Mura. V južnozpadnem koticu slike se ti pa še posebej omilijo Slovenske gorice s svojimi brezštevilnimi belimi hišicami, cerkvami in vinogradi.

Proti jugu nama nagajivo zakriva razgled mogočno Pohorje na desnem dravskem bregu. A stopiva le pol ure hodá na sosedni Jarčev hrib, in čudom se čudiš! Maribor ti je čisto pred nogami, gledaš celó širno Ptujsko polje, Kačnik (Wurmberg), Ptuj, Borl (Ankenstein), gori Boč in Donati, vinske gore haloške, tam doli je

¹⁾ Beseda je iz korenike „beli dom.“

Varaždin, v ozadju pa svetlo-modra Ivančica. Vmes je še mnogo cerkev, skozi celo podobo pa se vije zopet kakor sreberni trak deroča Drava!

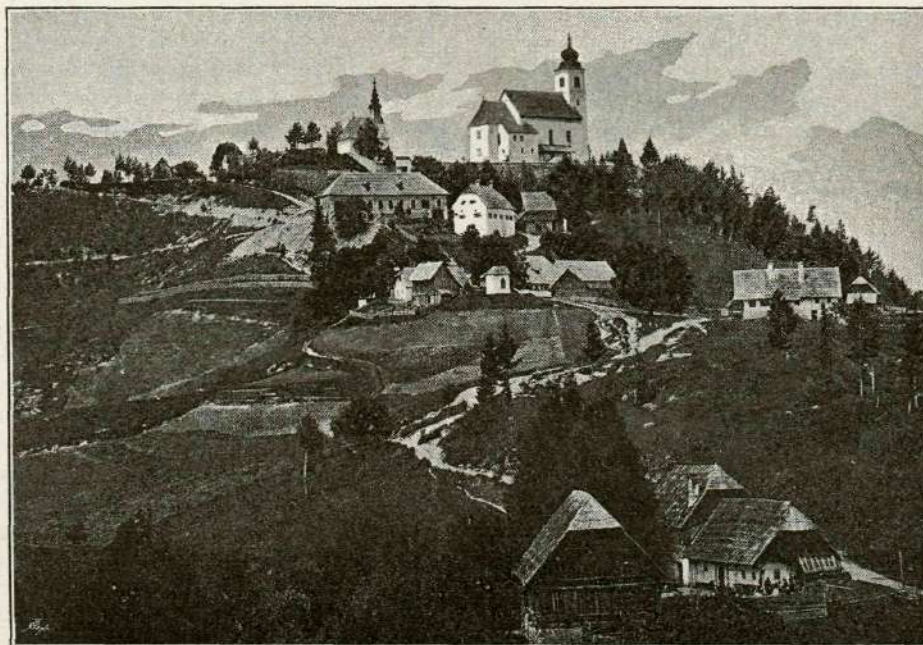
Stopiva nazaj na Ostri vrh, poglejva na zapad. Ni mest, ne gradov in cerkvá, gledaš same gole gorske velikane! Velika Kapa, Uršula, Svinška¹⁾ planina, Koroška peč, Obir, mali in veliki, Dobrač, sv. Višarje, Grintovec, „očka“ Triglav, (o prav jasnem vremenu), Olšava, Rinka, Radoha, Ojstrica, zadaj ostale Žolcpaške planine, — vse te gore treh kronovin, tesno druga tik druge, dozdevajo se nam kakor zbrane k imenitnemu posvetovanju; le svetlejša barva znači bolj oddaljene.

Zares lep razgled! Ko sem lani ptujcu tako vse razkladal, porekel je: „Vse res in lepó, a dohodke pač morate slabe imeti!“ — „O, zakaj?“ porečem. „Glejte, imam 1600 gld. na leto, a to je za jednega človeka več ko dovolj: 600 gld. mi namreč plača verski zaklad, a tisoč gld. je ta razgled ‚med brati‘ vreden!“

„Čestitam!“

V župniji sv. Duha prebiva blizu 1300 ljudij, vseskozi poštenih čvrstih Slovencev. Sveži zrak pa krepi teló in duha in dela ljudi k delu žilave kakor železo do visoke starosti sedemdesetih let.

Kruha nam dajejo dovolj njive ob rebrih planinskih, domačega zaslúška obilo pa temni

Sv. Duh na Ostrem vrhu.

gozdi, kjer po letu in po zimi pojeta smrtno pesem žaga in sekira. Tu stari ogljar, ki drugega več ne more, žge svoje oglje. Tam sedi sredi gozda po cele tedne marljivi možak in dela škodlje, ki idejo potem večinoma v Bosno in na Srbsko. Tu zopet je truma mladih ljudij, trdnih kot jeklo, ki s čudovito spretnostjo spravljajo raz vrtoglavo strmino v jarke velikanske jadlove plohe, ki se, razžagani na deske, po Dravi na splavih spravljajo v Maribor, Ptuj in na Hrvaško. In kadar zapade sneg, še tedaj Duhovčan prav za pečjó ne počiva. Visoko na hribu naloži na sani bukovih drv, ki jih je nacepil po letu, naravná sani v dolino, sam sede na sprednji del, z železno okovano palico v krepki roki pa

¹⁾ Od rude „svinec“. Nемец pa je zopet duhovito prestavil „Sau-alpe!“ Znajó pa, znajó!

vlada težke sani, ki z bliskavo hitrostjo drvijo navzdol, da se človeku, ki od daleč gleda, le vrti v glavi. Po „grapah“ pa, kjer so vozne ceste, vlečejo voli in konji k žagam blizu Drave težke plohe ter steze tako lepo ogledajo, da mnogokrat po zimi hodiš k svetemu Duhu po lepši cesti. kakor pa po s snegom prenapolnjenih ulicah kakega mesta.

Jezik ljudstva je čudovito krepak, prav oni jezik, ki so ga pisali vladika Slomšek. Posebej še pri sv. Duhu ne najdeš v pregosti porabi niti dvanajst nemčizen, nasprotno se pa tu še nahaja obilica krasnih slovenskih besed, za katere si marsikateri pisec kuje nerodne svoje izraze.

Zgodovina župnije se dá povedati ob kratkem. V XV. stoletju že je tu na hribu, na meji župnije selniške ob Dravi in onstranske lučke stala ka-

pela sv. Primoža.¹⁾ Do l. 1600. so tu svoje neumnosti uganjali protestantovski skakalci („Springer“), oni krivoverci, kateri skačejo in plešejo pri „službi božji“, kakor znani derviši jutrovih dežel. Ko so skakalci morali oditi, razdejali so kapelico. Na njeno mesto se je postavila nova, še sedaj stoječa kapela sv. Avguština.²⁾ Kakih sto stopinj na sever od te kapele stoji sedaj na trdo skalo zidana župna in romarska cerkev svetega Duha. Pravljica trdi, da so pastirji mnogo-krat videli na tem mestu na neki pečini³⁾ sedečega belega golobčka. Cerkev je začela staviti dné 20. malega srpana l. 1667. Ana Krescencija, vdova, gospa Štubenberška in posestnica žlemskega gradú (Schmiernberg), čegar razvaline še sedaj zapuščene samevajo na meji duhovske in lučke župnije. Stavba je bila dokončana l. 1679. Dné 7. mal. srpana l. 1709. jo je blagoslovil sekovski knezoškof grof pl. Wagensperg. L. 1789. se je napravila tu iz kosov lučke in selniške župnije samostojna župnija; l. 1830. pa smo obhajali slovesno stoletnico s sv. misijonom, prvim pri sv. Duhu. — Župni arhiv hrani dvojce papeževih pisem: 1. breve papeža Gregorja XVI. dné 18. vel. srpana l. 1838. podeljuje glavnemu oltarju „privilegium altaris“, 2. breve pap. Klementa XIII. iz Rima dné 18. mal. travna l. 1768. pa cerkveno ureja bratovščino sv. Duha, katero potrjuje še sedaj v krasopisu nahajajoči se „Freybrief“ škofa sekovskega Jožefa Filipa z dné 1. kimovca l. 1769. Bratovščina je že zdavna pozabljena, a cerkev je ostala priljubljena romar-

¹⁾ Domače-hišno imé „Primuš“ se je še ohranilo.

²⁾ Na podobi se vidi na levo od velike cerkve; pod to kapelo je šola, od te na desno svetla hišica je župnišče.

³⁾ Ta tako imenovani „sveti kamen“ se še sedaj vidi, in ljudstvo pravi marsikaj o njem. Kmečki romarji iz nemških pokrajin si dadó odklesovati drobtine tega kamena, ter jih sejejo na svoje njive, da bolje rodijo. Kamen ni baje vkljub klesanju nič manjši. Kamenčki se devajo tudi v mošnje, da je tu več blagoslova. Videl sem pa tudi imenitnega gospoda, pravdarskega doktorja, ki si je natlačil poln mošnjiček teh kamenčkov. Takó je! Vero izgubi človek, pobira pa marljivo in veruje ljudske vraže! Njemu so kamenčki „Sympthiemittel“.

ska hiša božja. In kaj bi ne? „Sursum corda!“ („Navzgor srca!“) je globoko zapisano v človeška srca. Boga je hvalil že pogan rad na višinah, še rajši ga tam hvali kristijan! Na gori se je vzdigal zanj k nebesom križ Odrešenikov. Na goro sv. Duha prihajajo tudi radi verni njeni sosede. Kakor so pa nekdanj radi prihajali in še danes hodijo sem gori pobožni romarji moliti, tako so začeli v novejšem času hoditi potniki za razvedrilo, ali — kakor jim pravimo — turisti.

In kateri so na boljem, turisti ali romarji? Težavno pleza navzgor golokoleni turist, upa in se veseli gledati izhajajoče solnce ali krasni razgled. A izhod solnca je zamudil in zaspal, razgled mu škodoželjno zakriva gosto meglojve. Njegovo veselje je pri kraju, potr se vrača v dolino nazaj. A poglej pobožnega romarja! Težko navzgor hodi, a daruje vse trude in težave Bogu v pokoro za svoje grehe in slabosti. Dospel je na goro in njegovo oko gleda v širni, lepi božji svet. Ta lepota stvarjenja ga živo spominja mojstra te krasote; gre v hišo božjo. Tam moli, toži Bogu svoje boli, sprejme svetotajstva svoje vere in dobre volje, z mirnim srcem odhaja tje v dolino, v svojo borno bajtjico.

Pridiga se v cerkvi slovenski; le štiri nedelje v letu, ko pride mnogo nemških romarjev, je rana propoved, kakor se spodobi, tudi nemška.

Šola dvorazrednica je istotako slovenska.

Bivanje je tu kaj prijetno, ako odračunimo nekoliko strmin navzgor. Ko še v dolini tema zakriva domovja, že se tu svita; a ko se svita tam, izšlo je tu že zlato solnce.

Taka si ti, ljuba moja župnija sv. Duha! Dasi majhna in visoka, vendar polna miln prirodnih in svetoznana, nisi zadnja med župnijami lepih slovenskih štajerskih pokrajin. — In ti cerkvica na Ostrem vrhu! ki že nad 200 let sprejemaš v svoje belo krilo verno in iz srcá Bogu udano ljudstvo, čuvaj skrbno i zanaprej milo nám dedščino sv. blagovestnikov Cirila in Metoda: sveto našo katoliško vero in ljubko nam besedo naših slovenskih mater.

Slovenski koledarji in koledarniki.

(V 100letni spomin prve Vodnikove in v 50letni spomin prve Bleiweisove „Nove Pratique“ spisal Josip Benkovič.)

(Dalje.)

V.

Mala pratika s samó koledarsko vsebino je izhajala tudi ona tri leta, ko je izdal Vodnik svojo „Veliko pratiko“. V tej silno preprosti obliki je izhajala celó do leta 1844. v raznih ljubljanskih tiskarnah.

Do l. 1818. so ljubljanski knjigarji jako teknovali med seboj s svojimi pratikami; zato so za nekatera leta prišle na svetlo po dve, tri, celó po štiri pratike, ki pa so se med seboj razlikovale le po naslovu in sličicah. Sploh so bile vse jako ubožne in neznatne. Slike so prav-